

VERSLAG LAND- EN TUINBOUWRAAD

Datum vergadering: 29.11.2022

Aanwezig: Schepen Koen Anciaux, Kurt Verbruggen, Albert Van Alsenoy, Bert Schillemans, Luc Selleslagh, Carine Muyldermans, Irene De Haes, Chris Van Steenwinkel, Johan Teughels, Wim Dalemans, Frances De Prins, Ludo Slachmuylders, Wilfried Maes en Nina Van den Bilcke

Sprekers: Lucas Vanermen, Stijn Van Goethem en Cisse Vleminckx

Verontschuldigd: Koen Verbruggen

AGENDA

- Akkerrandenproject en beheerovereenkomsten nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)
- Water voor landbouw
- Voedselinitiatieven
- Landbouwsubsidiereglementen (advies)
- Varia

AKKERRANDENPROJECT & BEHEEROVEREENKOMSTEN NIEUWE GLB

Toelichting door Lucas Vanermen, projectmedewerker biodiversiteit en platteland van Regionaal Landschap Rivierenland (RLRL). Voor meer details wordt verwezen naar de presentatie in bijlage.

Via beheerovereenkomsten wil het GLB tegemoetkomen aan de achteruitgang van de biodiversiteit in het landbouwlandschap. In het nieuwe GLB (vanaf 2023) zal nog harder gefocust worden op biodiversiteit en zijn meer beheergebieden opgenomen. Beheerovereenkomsten zijn slechts een deel van de oplossing.

Landbouwintensivering is niet de enige oorzaak van biodiversiteitsverlies. Ook de terugkomst van bepaalde predatoren in landbouwgebied zorgen voor een afname in biodiversiteit. Agrarische soorten zijn gevoelig voor predatie. Het is dan ook belangrijk dat op het niveau van de predatoren in de voedselpiramide maatregelen worden getroffen. Andere oorzaken zijn het verdwijnen van landbouwgebied of de versnippering ervan.

Beheerovereenkomsten zijn 5 jarige overeenkomsten die een actieve landbouwer vrijwillig kan afsluiten met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). De landbouwer krijgt in ruil voor zijn diensten een jaarlijkse vergoeding. Afhankelijk van in welk(e) beheergebied(en) de landbouwpercelen liggen, zullen beheerovereenkomsten in functie van verschillende soorten kunnen afgesloten worden.

In Mechelen ligt het landbouwgebied (Hombeeks plateau) in het beheergebied voor akkervogels en zomertortel. Voor akkervogels is het duidelijk welke beheerovereenkomsten in het nieuwe GLB kunnen worden afgesloten, voor zomertortel nog niet.

Volgende maatregelen zijn mogelijk in het beheergebied voor akkervogels: soortenbescherming, bufferen en verbinden. Het onderhoud op kleine landschapselementen (KLE) en botanisch beheer kan in alle beheergebieden. Typische maatregelen voor akkervogels zijn zorgen voor dekking tegen predatie, nestgelegenheid omdat veel agrarische soorten op de akkers zelf broeden en jaarrond voedsel (insecten in de zomer en zaden in de winter).

Voor bijna alle beheerovereenkomsten is er een beperking op bemesting en het gebruik van gewasbescherming op de landbouwpercelen. Wat wel mag is bijvoorbeeld de bestrijding van akkerdistel, maar dit moet op voorhand aangevraagd worden bij de VLM en het sproeien moet pleksgewijs gebeuren.

Een uitzondering hierop is het faunavoedselgewas, hier is bemesting wel nog toegestaan. Hieronder een overzicht van de **maatregelen voor akkervogels**. De vergoedingen zijn terug te vinden op de website van VLM.

- Faunavoedselgewas (ook in oude GLB): Inzaaien van een zomermengsel dat veel nectar produceert (zomervoedsel) en in het najaar veel zaden en graden (wintervoedsel). Het voedselgewas moet tot 15 maart blijven staan en kan dan opnieuw ingezaaid worden. Als het landbouwperceel groter is dan 1 ha moet met een wisselteelt gewerkt worden (verschil met vorige GLB).
- Faunarand: Aanleggen van een strook met een graskruidenmengsel dat gefaseerd wordt gemaaid (2x maaien maar telkens maar over de helft van de breedte). Extra opties langs de faunarand zijn:
 - o ingezaaide bloemenrand
 - o kort gemaaide graskruidenrand (voor Kievitskuikens om te foerageren)
 - o braakrand (voor patrijzen om te foerageren en veldleeuwerik en Kievit komen er broeden) (combinatie van maatregelen in het nieuwe GLB)
- Fauna-akker luzerne: Het afwisselen van faunaranden met luzerneranden (zat niet in het vorige GLB).
- Fauna-akker: Combineren van het faunavoedselgewas met faunaranden die gefaseerd worden gemaaid (combinatie van beheerovereenkomsten). Extra opties zijn mogelijk langs de faunaranden (zie hierboven).
- Luzernehooidland: Het eerste jaar luzerne inzaaien en maaien tot jaar 3, en vervolgens een mengsel van granen en vlinderbloemigen als wintervoedsel. In jaar 5 overjaars graan en stoppel behouden. Omgekeerd kan ook: eerst starten met granen gevolgd door luzerne.

Een voorbeeld van melkveebedrijven die omschakelen naar luzerne wordt gegeven. Deze bedrijven krijgen niet alleen een vergoeding voor de zorg voor biodiversiteit (bruine kiekendief) maar kunnen het product ook gebruiken in hun bedrijfsvoering.

VLM streeft ernaar om 7% bedekkingsgraad te krijgen in beheergebieden voor akkervogels.

Maatregelen voor het onderhoud van KLE zijn het jaarlijks scheren van hagen langs landbouwpercelen, het afzetten of terugsnoeien van heggen of houtkanten en het knotten van bomen.

Maatregelen voor bufferen en verbinden zijn akkerranden (grasstroken langs kwetsbare houtige gewassen), kruidenrijke akkerranden (vergelijkbaar met gemengde grasstroken) en bloemenakkers (beheer is afhankelijk van het type mengsel).

Maatregelen voor botanisch beheer zijn bijvoorbeeld het bloemenrijk maken van een grasland. Een hogere vergoeding wordt verkregen bij een beter resultaat.

In de presentatie zijn foto's terug te vinden van op het Hombeeks plateau (combinatie faunavoedselgewas en braakstrook, en combinatie braakstrook en gemengde grasstrook). Het gebruik van een combinatie van maatregelen blijkt het beste resultaat op te leveren.

Ecoregelingen zijn eenjarige overeenkomsten die in de verzamelaanvraag kunnen worden aangeven, en ook van toepassing zijn voor akkervogels en typische agrarische soorten.

Voorjaarsbraak: Stoppelakker van maïs mag tot 10 mei niet bewerkt worden. Kievit en veldleeuwerik kunnen éénmaal broeden. Nadien kan nog maïs geteeld worden. Deze regeling is eenvoudig af te sluiten voor landbouwers. Landbouwers zijn verplicht om na maïs groenbemester te zaaien. Groenbemester mag binnen de ecoregeling voor 1 maart ondergewerkt worden.

RLRL heeft verschillende projecten:

- **Goedgeknot:** Gratis beheer van knothout in ruil voor brandhout. De KLE worden onderhouden door vrijwilligers en de landbouwer heeft minder overlast. Meer info op: www.goedgeknot.be
- **Akkerrandenproject:** De landbouwer kan één jaar experimenteren met een faunavoedselgewas en op die manier kennismaken met de principes van beheerovereenkomsten. De stad voorziet een kleine compensatievergoeding. Bij interesse kan daarna overgeschakeld worden naar 5 jarige beheerovereenkomsten, waar een hogere vergoeding tegenover staat. VLM heeft graag dat landbouwers akkerranden aanleggen langs recreatieve routes. Uit het project blijkt dat in Mechelen de voorkeur uitgaat naar perceelsdekkend inzaaien op kleine percelen.
- **Groepsaankoop:** Elk jaar wordt een groepsaankoop faunakkers georganiseerd. Ook interessant voor imkers en jagers (wildakkers). Zaadmengsels voor beheerovereenkomsten kunnen verkregen worden aan een gunstiger tarief. In de subsidie is de kostprijs van het zaadmengsel verrekend. Hoe goedkoper het mengsel, hoe meer winst voor de landbouwer. Een bestelling moet geplaatst worden voor 1 maart.

Andere subsidiekanalen:

- **VLIF subsidie voor niet productieve investeringen:** 100% subsidie voor bijna alle types van KLE. RLRL is bereid gratis het dossier voor de landbouwer uit te schrijven en de aanplant te coördineren. De landbouwer dient het dossier in te dienen via het e-loket.
- **Projectsubsidie soorten:** 70% subsidie. Hierbij is het ook mogelijk om een projectvoorstel in te dienen voor maatregelen in functie van patrijzen en andere akkervogels.

WATER VOOR LANDBOUW

Toelichting door Stijn Van Goethem, projectcoördinator Water voor landbouw. Voor meer details wordt verwezen naar de presentatie in bijlage.

- **Stuwen**
Bij 2 landbouwers werden verschillende types stuwen geplaatst (zie details en foto's in de presentatie).
- **Bestek bakkenmodel**
Voor het afstroomgebied van de Aabeek en Dorpsloop zal een bestek voor een bakkenmodel worden opgemaakt om een overzicht te krijgen van de grootte van de duikers, de afstroomoppervlakte en debieten.
- **Inventarisatie peilgestuurde drainage**
Er wordt een bevraging bij landbouwers georganiseerd om een overzicht te krijgen waar drainageleidingen, moerbuizen,... liggen. Er is een nieuwe regelgeving voor drainages in de maak: <https://vilt.be/nl/nieuws/vlaanderen-hertekent-regels-voor-drainage>

- **Inlaat Zeekanaal**

= Verbindingsleiding tussen het Zeekanaal en de Aabeek. Er is een consensus voor de locatie en het concept. Vervolgstappen zijn: aanstellen van een studiebureau, voorleggen aan het college en het aanvragen van de nodige machtigingen en vergunningen. Provincie Vlaams Brabant is in principe akkoord voor een lange-termijn exploitatie van de inlaat, ook als het project 'Water voor landbouw' is afgelopen. Voor het gebruik van het water, dus lange-termijn exploitatie voor de landbouw, is het idee om een coöperatie op te starten. Gesprekken met Provant en Boerenbond zijn opgestart.

- **Pluviometers**

Er zijn 17 weerstations aangekocht die temperatuur, luchtvochtigheid en neerslag meten, en 3 weerstations die bijkomend ook windsnelheid, windrichting en luchtdruk meten. De weerstations worden verdeeld onder de landbouwers, die de weersgegevens via een app kunnen volgen. Drie landbouwers zijn aanspreekpunt, zorgen voor de verdere verdeling van de weerstations en helpen andere landbouwers op weg bij de installatie.

Aan de bron van de Aabeek, in de provincie Vlaams Brabant wordt ook een pluviometer geplaatst. Er zijn er ondertussen 11 in werking. Enkele (mogelijke) use cases:

- o Fijnmaziger meten om zo meer lokale weersgegevens te bekomen in functie van de brede weersverzekering. Partners zijn de landbouwers, het SIF (IoT stad Mechelen, Cronos en Telenet), stad Mechelen, KBC en VITO (watch it grow). Verder overleg volgt nog met KMI en KBC.
- o Inspiratieproject Grote Struisbeek: hier zijn peilsensoren geplaatst voor fijnmazige niveaumetingen op duikers die gebruikt kunnen worden voor het bakkenmodel.
- o Automatiseren van peilgestuurde drainage.

- **Bufferbekken Bankstraat**

Op de locatie waar het bufferbekken komt werd een testveld met maïs, spruiten, savooikolen en pompoenen aangelegd door het Proefstation voor de Groenteteelt. Op een deel van het testveld werd via subirrigatie actief water gepompt in het drainagesysteem, met een duidelijke meeropbrengst als resultaat. 23 oktober was er een evenement voor de buurtbewoners en landbouwers. De start voor de bouw van het bekken is voorzien in het voorjaar van 2023. Via een leiding vanuit het bufferbekken naar de nabijgelegen landbouvvelden is subirrigatie mogelijk. De Tantelaerloop naast de locatie is geruimd door PIDPA.

VOEDSELINITIATIEVEN

Toelichting door Cisse Vleminckx, hertenfarm Parckoplus. De presentatie is toegevoegd als bijlage. Het Hombeeks plateau heeft veel troeven. Niet enkel voor voedselproductie maar ook voor zachte recreatie, educatie, sociale zorg,...

Vorige jaren werd Buitenprikkel voor lager scholen georganiseerd en werd de Kievitslus een didactische lus met 16 spelementen uitgestippeld.

- **Proeverslus**

Dit jaar werd voor het eerst de proeverslus, een fietstocht van 20 km voor gezinnen, georganiseerd. Wegens succes volgt volgend jaar een nieuwe editie waar langer zal stilgestaan worden bij de landbouwbedrijven. De route zal ingekort worden zodat ook meer kinderen kunnen deelnemen. Jaarlijks zal aan de proeverslus een thema gekoppeld worden. Dit is meteen ook een uitnodiging aan andere landbouwbedrijven om mee te doen.

- **Roedelings**

De organisatie van een lokale markt is in de praktijk niet evident. Daaruit is het idee ontstaan om in de Kettinghe eten te bereiden met lokale producten. Deelnemers bestellen op voorhand, zodat er geen overschotten zijn.

- **Rest- en nevenstromen**

In samenwerking met Ecoso en Circulaire economie wordt bekeken of er verder aan de slag gegaan kan worden met rest- en nevenstromen van landbouwbedrijven. In de landbouwenquête zullen vragen hierover opgenomen worden (zie verder).

- **Verbreedende landbouw**

Cisse Vleminckx is bezig met een cohousingproject gekoppeld aan consuminderen en gemeenschapslandbouw.

LANDBOUWSUBSIDIEREGLEMENTEN (ADVIES)

Ongeveer 1/3 van het Mechelse grondgebied is in landbouwgebruik, wat overeenkomt met 1935 ha. Gedurende de periode 2015 – 2020 is het aantal landbouwbedrijven min of meer constant gebleven. Sinds vorig jaar is terug een daling vastgesteld. Volgens de gegevens die uitgewisseld worden met het departement Landbouw en Visserij en de VLM zijn er 111 Mechelse landbouwers geregistreerd en 117 landbouwexploitaties gevestigd in Mechelen, waarvan 68 actieve landbouwbedrijven die landbouwproducten voorbrengen voor de verkoop. Daarvan zijn er 19 korte keten bedrijven en 4 biobedrijven.

Voor de korte keten en biolandbouw werden 2 subsidiereglementen uitgewerkt. De subsidies zijn bedoeld voor landbouwers (hoofd- of bijberoep) die willen inzetten op een duurzame korte keten. Belangrijkste voorwaarden om te kunnen deelnemen:

- De landbouwer moet geregistreerd zijn bij departement Landbouw en Visserij
- De bedrijfszetel of meer dan 50% van het bedrijfsareaal moet in Mechelen gelegen zijn.
- Voor de subsidie biolandbouw is er nog de bijkomende voorwaarde dat minstens 20% van de afzet in Mechelen gebeuren.

Er kunnen subsidies aangevraagd worden voor:

- Adviesverlening in de korte keten bij een erkend adviseur op maat van het bedrijf.
- Opleidingen/vormingen in de biolandbouw bij een erkend landbouwvormingscentrum.
- Investerings in de korte keten en/of biolandbouw, bijvoorbeeld het ontwikkelen van een verkooppunt of de aankoop van bepaalde machines.

Het subsidiebedrag bedraagt tot max € 1000 voor adviesverlening, opleidingen of vormingen en max € 3000 voor investeringen. Opleidingen of vormingen worden retroactief terugbetaald. De subsidie voor investeringen kan 2x aangevraagd worden voor zowel de korte keten als biolandbouw. Voor de beoordeling van de subsidieaanvragen voor investeringen is een jury samengesteld uit de dienst milieu en landbouw, economie en team klimaat. De subsidiereglementen, praktische info en de aanvraag zijn terug te vinden op: www.mechelen.be/landbouwsubsidies.

Advies: gunstig. De reglementen zullen jaarlijks samen met de adviesraad worden geëvalueerd. De subsidies zijn een financieel duwtje in de rug voor de landbouwers. De subsidiereglementen zijn niet voor alle landbouwers van toepassing. Met de raad zal ook bekeken worden op welke manier de stad landbouwers nog (financieel) kan ondersteunen.

VARIA

- Dorpeloop (tussen Tiendenschuurstraat richting spoorweg)
Slibruiming is in de laatste fase. De aannemer maakt met de Provincie Antwerpen de laatste afspraken. Verwacht wordt dat de slibuiming begin volgend jaar is afgerond.
- Uitnodiging voor de infosessie over het voorontwerp Beleidsplan Ruimte Mechelen (BRM) op 21 december (ruimte voor voedsel en voedsellandschap) wordt per mail bezorgd. Er is ook een afvaardiging namens de land- en tuinbouwraad die het hele traject opvolgt (Johan Teughels en Chris Andries).
- Landbouwenquête: Opmaak van een vragenlijst om de visie van de landbouwers te kennen en om een beleidsondersteunend document aan het BRM toe te voegen.

- Volgende raad stavaza windmolens?
- Nieuwe verkeerssituatie Leestsesteenweg: 'uitgezonderd vergunningshouders'. Wie zijn vergunningshouders (slimme camera's)? Staat er geen bord te weinig als men vanuit de Winkelstraat komt?
Meer info op: www.mechelen.be/vrachtwagensluis. Landbouwvoertuigen zijn in principe toegelaten. Als men vanuit de Winkelstraat komt ontbreekt er geen bord aangezien men dan al in de vrachtwagensluis de weg op draait. Men passeert dan ook niet de beide camera's. De gevreesde verschuiving van het vele vrachtverkeer naar Hombeek stelt de dienst mobiliteit voorlopig niet vast, maar het is wel een klacht die zij eerder al ontvangen heeft.
- Mogen er geen landbouwvoertuigen in de Tangent tunnel?
Er is inderdaad geen landbouwverkeer toegelaten. Deze weg is aangeduid als 'autoweg' met de borden F9 en F11.
- Melding dat de beek in de Grote Heide slechts gedeeltelijk geruimd is. Deze melding wordt overgemaakt aan de bevoegde dienst.
- De Visienota Mechelen participatieve stad over de werking van adviesraden en hoe zij kunnen samenwerken zal nog per mail bezorgd worden. De voorzitters van de verschillende adviesraden zullen ook een uitnodiging ontvangen voor een gezamenlijk overleg.

AGENDA VOLGENDE VERGADERING

31 januari 2023

- COWALA?
- BRM
- Windmolens?
- Varia: Rioleringsgraad deelgemeenten
- Receptie